

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS

Vytautas Jaržemskis,
Gražvydas Jakubauskas, Alminas Mačiulis

TRANSPORTO POLITIKOS PAGRINDAI

Mokomoji knyga

Vilnius „Technika“ 2012

UDK 656(075.8)

Ja571

Vytautas Jaržemskis, Gražvydas Jakubauskas, Alminas Mačiulis.
Transporto politikos pagrindai: mokomoji knyga. Vilnius: Technika, 2012. 210 p.

Knygoje analizuojama transporto politikos esmė, jos tikslai, uždaviniai ir priemonės šiems tikslams pasiekti. Nagrinėjamas transporto politikos poveikis transporto sistemai ir kitoms šalies ūkio šakoms.

Išsamiai nagrinėjamos Europos Sąjungos bendrosios transporto politikos atsiradimo prielaidos ir šiuolaikinė transporto politika. Taip pat išanalizuota Lietuvos transporto politikos strategija ir prioritetai, pateikta tarptautinių transporto organizacijų veiklos apžvalga.

Knyga skiriama Transporto vadybos ir kitų specialybių studentams, besimokantiems studijų planuose numatytų dalykų. Taip pat gali būti naudinga ir kitų transporto ūkio šakų specialistams.

Leidinį rekomendavo VGTU Transporto inžinerijos fakulteto studijų komitetas

Recenzavo: prof. habil. dr. A. Baublys, Vilniaus Gedimino technikos universitetas,
prof. habil. dr. V. Paulauskas, Klaipėdos universitetas

VGTU leidyklos TECHNIKA 1279-S mokomosios
metodinės literatūros knyga

<http://leidykla.vgtu.lt>

ISBN 978-609-457-123-7

eISBN 978-609-457-124-4

doi: 10.3846/1279-S

© Vytautas Jaržemskis, 2012

© Gražvydas Jakubauskas, 2012

© Alminas Mačiulis, 2012

© VGTU leidykla TECHNIKA, 2012

TURINYS

Pratarmė.....	5
Santrumpos	7
Įvadas.....	9
1 skyrius. Transporto politikos esmė.....	11
1.1. Transporto politikos samprata	11
1.2. Transporto politikos objektas	16
1.3. Transporto politikos agreguotieji elementai	18
1.4. Transporto politikos ypatumai.....	36
1.5. Transporto politikos uždaviniai	38
1.6. Transporto politikos procesas.....	41
1.7. Transporto veiklos užtikrinimas	43
1.8. Transporto politikos priemonių planavimas	45
2 skyrius. Transporto plėtra ir jos įtaka valstybės ekonomikai.....	51
2.1. Transporto sektoriaus ir ekonomikos tarpusavio ryšys	51
2.2. Transporto infrastruktūros ir vežimo veiklos įtaka verslui bei regionų plėtrai.....	54
2.3. Investicijų politika, jų finansinis valdymas ir ekonominis vertinimas	61
2.4. Mokesčių ir tarifų politikos poveikis transporto veiklai	67
2.5. Lietuvos transporto sektoriaus plėtos dokumentų istorinė apžvalga	75
2.6. Lietuvos transporto sektoriaus veikla ir tendencijos.....	78
2.7. Lietuvos transporto politikos prioritetai ir tikslai ...	80
2.8. ES struktūrinės paramos Lietuvos transporto sektoriuje panaudojimo tikslai ir prioritetai.....	82
2.9. Lietuvos transporto sektoriaus veiklos ilgalaikės strateginės kryptys	93

3 skyrius. Europos Sąjunga ir jos transporto politika	103
3.1. Trumpa Europos Sąjungos formavimosi apžvalga	103
3.2. Pagrindiniai ES teisės aktai	107
3.3. Europos Sąjungos institucijos.....	110
3.4. ES bendroji transporto politika.....	116
3.5. Pagrindinės ES bendrosios transporto politikos nuostatos	130
3.6. Pagrindiniai ateities transporto sistemos vystymosi įtakos veiksniai	137
3.7. ES transporto politikos tikslai.....	141
3.8. ES transporto politikos priemonės.....	145
3.9. ES transporto tinklų plėtros politika.....	150
3.10. ES transporto politika horizontaliosiose srityse	160
3.11. Tarptautinių transporto organizacijų veikla ir įtaka ES bei Lietuvos transporto politikai	194
Literatūra	205

Pratarmė

Ši mokomoji knyga skirta aukštesniųjų ir aukštųjų mokyklų transporto specialybių studentams. Transporto politikos klausimai nagrinėjami prof. habil. dr. A. Baublio 1996 m. išleistame transporto specialybių studentams skirtame vadovėlyje „Transporto politika“. Nuo knygos išleidimo metų jau praėjo gana ilgas ir dinamiškas laikotarpis, Lietuva, kaip ir daugelis Vidurio Europos valstybių, tapo Europos Sąjungos nare, įvyko nemažai struktūrinių pokyčių transporto sistemoje. Veikla bendrojoje ES rinkoje darė pastebimą įtaką vykdant Lietuvos ūkio politikai ir, be abejonės, neaplenkė transporto sektoriaus. Įstojus į ES, Lietuvos transporto politika iš esmės pasikeitė, buvo integruota į bendrąją ES transporto politiką: reikėjo harmonizuoti transporto veiklą reglamentuojantį teisyną, perkelti įvairias reglamentų ir direktyvų nuostatas, įsijungti į bendrąjį transeuropinį transporto (TEN-T) tinklą, vykdyti bendrojo ES intereso projektus. Todėl atsirado būtinybė praplėsti transporto politikos srityje kai kurias sąvokas, uždavinius, tikslus ir siekius, kurie iškilo Lietuvai jau kaip bendrosios Europos Sąjungos transporto sistemos sudėinei daliai. Šiame vadovėlyje paliesti šie ir kai kurie kiti su transporto politika susieti aspektai, besikeičiančiame ne tik Europos mastu, bet ir pasauliniame kontekste, kurie nebuvo ir negalėjo būti apžvelgti prof. habil. dr. A. Baublio išleistame vadovėlyje.

Mokomosios knygos tikslas yra išsamiai išnagrinėti transporto politikos esmę, jos ryšį su kitų šalies ūkio šakų vykdymomis politikomis, apibrėžti politikos objektą, tikslus, kryptis, uždavinius, sritis ir priemones. Knygoje taip pat pateikti transporto veiklos įtakos valstybės ekonomikai ir socialinei sričiai aspektai, išanalizuotos Lietuvos transporto sektoriaus plėtros strateginės nuostatos. Nagrinėjamos Europos Sąjungos transporto politikos svarbiausios kryptys, apžvelgta tarptautinių transporto organizacijų veikla ir jų vaidmuo formuojant bei įgyvendinant globalinės transporto politikos nuostatas. Knygos autoriai turi sukaupę didelę praktinę patirtį, todėl gali vertinti realius

transporto politikos rezultatus bei transporto sektoriaus įtaką šalies ekonomikai ir piliečių gerovei.

Dėl ribotos apimties knygoje išanalizuotos ir susistemintos pačios svarbiausios transporto politikos veiklos sritys, pateiktos glaustos apibrėžtys.

Nors mokomoji knyga skirta transporto specialybių studentams, autorių manymu, ji bus naudinga ir transporto bei logistikos įmonių bei organizacijų specialistams, nes transporto politikos klausimus nagrinėjančios apibendrintos literatūros (vadovėlių) lietuvių kalba parengta ir išleista yra labai mažai.

Autoriai bus dėkingi skaitytojams už patarimus ir pastabas.

Dėkojame leidinio recenzentams gerb. prof. habil. dr. A. Baubliui ir prof. habil. dr. V. Paulauskui už vertingas pastabas ir bendradarbiavimą rengiant šį leidinį.